

Инж. М. Гадзяцький

ДЛЯ ФІЛЯТЕЛІСТІВ

Ще про „Контрольні знаки” Сарненщини в 1941 р.

За німецької окупації українських теренів під час 2-ої світової війни вже в 1941-му році на деяких територіях скоро знов розпочали свої нормальні функції місцеві поштові уряди. Так у повітовому місті Сарнах на Волині, за ініціативи начальника місцевої пошти п. Пудловського, вже 25 липня 1941 року був налаштований нормальний телефонічний зв'язок зо всіма 11-тю підлеглими поштовими станціями й поштовими філіями, бо відступаючі армії Сов. Союзу комплетно знищили, спалили 2 поштові станиці в містечках Клесів й Рокітно й понищили багато телефонічних ліній.

Грошей, на заплату місячної пенсії для 60 поштових урядовців, монтерів й телефоністок ані поштовий уряд, ані Господарчий відділ місцевої, української, нової самоуправи не мали. Тому, на пропозицію п. Пудловського, в порозумінні з господарчим відділом повіту, були введені такі оплати за поштову кореспонденцію: за звичайний лист до 20 грамів — 1.50 карбованця, за поручений — 3.00 акрб., за місцевий лист й поштову картку 50 копійок і т. д.

Тому що запаси, залишених у поштових урядах, советських пошт. марок були абсолютно мінімальні, не можна було вжити їх з відповідним надруком, як це було зроблено тоді по інших містах в Україні (в Александровську й Вознесенську тощо).

Через це тут було заведено спочатку, що поштовий урядовець на ковертах листів робив нотатку, що побрано готівкою стільки й стільки грошей, як поштову оплату. Але цей спосіб не давав жадної контролю поштових прибутків. Тому начальник пошт п. Пудловський звернувся до мене, з пропозицією, що треба надрукувати якісь свої марки. Я на той час був начальником господарчого відділу повіту, а крім того він мене знав, як філятеліста, ще з передвоєнних часів Я опрацював проект, беручи за взір подібне видання з часів першої світової війни, коли 1 серпня 1918 р. на теренах, які займала 10-та німецька армія ген. Фалькенгайма в Мінську, були випущені й курсували певний час провізоричні місцеві марки з написом по російськи „Контрольний знак”. Мій проект в німецькій мові був акцептований місцевим Гебітскомісаром п. Гуаля, бо на початку жовтня 1941 р., короткий час ще існувала на окупованих теренах українська влада поруч „панівної” німецької, цивільної влади. П. Гуаля постарався про акцептацію і в Рівному, куди вже переїхав з Берестя (Брест-Литовський) уряд „ката України” Коха. Треба зазначити, що сам п. Гуаля особисто не ставився з ненавистю до українців, може тому, що його родовід походив в минулому з хорватської родини Хвала.

Так звані „Сарненські Контрольні знаки” були випущені в таких вартостях: 50 коп. для оплати пошт. карток й місцевих листів, 1.50 крб. для звичайних листів й 3.00 крб. для поручених, на тих самих засадах, як й попередньо. Від 18 жовтня 1941 р. почали курсувати ці місцеві марки на всіх поштових станіцях повіту.

Але вже 19 жовтня місцева українська влада, наказом „згорн“, була зліквідована й перейшла до рук німецьких чинників. За короткий час німці зорієнтувалися, що „контрольні знаки“ є більш українські, як німецькі, й дали наказ надрукувати на них ще червоною фарбою G. K. Ssarny, що означало „Гебітс-Комісаріят Сарни“. Через загальний брак паперу, наклад цих марок був невеликий. Уживано переважно обгортковий папір, з запасів місцевої кооперативи.

Ці місцеві марки курсували лише в Сарненському повіті до 5-го грудня, коли прибула на ці терени німецька „Дінстпост“, а „контрольні знаки“ були вивезені до Рівного й там правдоподібно спалені. Для касування, перештемплювання цих марок уживали залишені советські поштові штемплі, на яких „серп й молот“ були стерті, а Клесів, Ракітно й Володимирець уживали новозроблені потім українські штемплі, якими касували й марки з портретом Гітлера, десь аж до квітня 1942 р. Й тоді вже німці почали „прикручувати гайку“ й нищити всі сліди українізації на Волині, а урядників українців переводити на підрядні посади або й фізично їх нищити, коли мали будь за що їх обвинувати.

Виправте помилку: В. Літопис ч. 7, ст. 126 у рубриці — „Для філятелістів“ — помилково подано таке: У т. зв. Генеральній Губернії за німецької окупації, і т.д., а треба: У т. зв. Гебітс Комісаріяті і т. д. За помилку перепрошуємо п. Инж. М. Гадзяцького. Ред.

—o—

ДЛЯ НУМІЗМАТИКІВ

Німці в р. 1942 на Волині (Рівне) випустили паперові гроші різних вартостей: 1 карбованець, 2 карб., 5 карб., 10 карб., 20 карб., 50 карб., 100 карб. і 500 карб. На світліні 50 карб., натуральна величина 6½ цяля довжини. Кожний банкнот — інш. кольор.

Як довго ці гроші ходили — подамо пізніше.